

OPEN FORUM OUVERT

23/02/2024 @ KVS

Verslagen

RAB/BKO is gesteund door:

La Concertation is gesteund door:

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	03
SAMENVATTING VERSLAGEN	04
VOLLEDIGE VERSLAGEN PER THEMA	07
1. Diversiteit en inclusie	07
1.01 De uitdagingen van het erkennen van culturele diversiteit	07
1.02 Culturele rechten, hoe en waarom?	08
1.03 Hoe kunst inzetten om aan community building te doen in polariserende tijden?	09
1.04 Toegankelijkheid van cultuur	10
1.05 Fysieke en economische toegankelijkheid van culturele plekken	11
1.06 Hoe programmeer je in het huidige tijdperk?	12
1.07 Daadwerkelijk rekening houden met de culturele diversiteit van Brussel	14
1.08 Kansen creëren voor jongeren	15
1.09 Expressie van jongeren in de openbare ruimte: beeldende kunst en street art	16
1.10 Apartheid vrije sector	17
2. Duurzaamheid	18
2.01 Is een regelgevend kader voor duurzaamheid wenselijk?	18
2.02 Collectief beheer van afval, materialen en voorraden	19
3. Infrastructuur	20
3.01 Ruimte voor artistieke productie	20
4. Werken in de kunsten	21
4.01 Een juiste, proportionele en gepaste vergoedingen voor cultuurwerkers bepalen	21
4.02 Het statuut van freelance/onafhankelijke kunstenaars proberen veilig te stellen	22
4.03 Hoe opleiding en achtergrond van kunstenaars matchen met het artistieke beroep?	23
4.04 Steun en sociale actie voor culturele werkers	24
4.05 Visa-problematiek voor kunstenaars in een internationale stad	25
5. Bestuur	26
5.01 Regionaliseren van financiering voor de culturele sector	26
5.02 Cultuurmeester / Maître Culture	27
5.03 Vereenvoudiging van administratie en subsidies	28
5.04 Relatie tussen de autoriteiten en de initiatiefnemers van culturele projecten	29
6. Varia	30
6.01 Een cultureel beleid voor videogames	30
6.02 Cognitieve neurowetenschappen als op uitdagingen van vandaag	31
AANWEZIGHEIDSLIJST	32

VOORWOORD

Op 23 februari 2024 organiseerden **RAB/BKO** en **La Concertation - Action Culturelle Bruxelloise** een **Open Forum** in KVS. Bedoeling was het in kaart brengen van de noden en uitdagingen van de Brusselse artistieke en culturele gemeenschap.

In de aanloop naar de verkiezingen van 2024 leek het ons belangrijk om directieleden, professionelen uit het veld en andere cultuurwerkers met een duidelijke politieke visie samen te brengen. Brussel verdient immers een **breed gedragen visie op cultuurbeleid geformuleerd door de sector**.

De centrale vraag die we stelden aan alle aanwezigen was: **Wat zijn de ideeën, vragen en mogelijkheden die je wil onderzoeken om de bouwstenen van het Brusselse cultuurbeleid te (her)leggen?**

Het verloop van het Open Forum werd in goede banen geleid door **Collectiv-a**. Bij een Open Forum zijn zelforganisatie, creativiteit en vrijheid van meningsuiting erg belangrijk.

De voorstellen die uit het forum naar voren zijn gekomen leggen de basis voor de thematische werking van de netwerken in de komende maanden. Ze dienen ook als voedingsbodem om in dialoog te gaan met de toekomstige politieke vertegenwoordigers.

Dit verslag bevat een korte samenvatting maar ook alle uitgebreide verslagen van de cirkelgesprekken door de deelnemers zelf. Als het lezen van deze verslagen je inspireert, aarzel dan niet je nieuwe ideeën met ons te delen.

We danken alle deelnemers voor hun enthousiaste en constructieve bijdragen.

Brigitte Neervoort, coördinator RAB/BKO

Lapo Bettarini, directeur La Concertation

SAMENVATTING VERSLAGEN

Bij een Open Forum worden de onderwerpen voorgesteld door de deelnemers zelf. We ordenden ze hieronder onder 5 thema's: **Diversiteit en inclusie**, **Duurzaamheid**, **Infrastructuur**, **Werken in de Kunsten en Beleid**.

Elke paragraaf in deze samenvatting vat de vaststellingen en voorstellen van een kringgesprek samen. Wil je meer weten over het onderwerp? Klik dan door naar de uitgebreide verslagen onderaan dit document.

Diversiteit en Inclusie

Het erkennen van culturele diversiteit wordt bemoeilijkt door spanningen tussen culturele democratie en de democratisering van cultuur, zoals beschreven door Jean-Louis Genard. De moeilijke toegang tot gevestigde plekken versterkt de **onzichtbaarheid van kunstenaars met diverse achtergronden**. Er is behoefte aan meer middelen om mogelijkheden te creëren voor culturele actoren om artistieke en culturele diversiteit te bevorderen.

Culturele rechten moeten wettelijk worden verankerd. Kunstzinnige en culturele ontwikkeling leidt immers tot zelfbeschikking en autonomie. Durven we de huidige subsidiesystemen hiervoor in vraag te stellen? Een essentieel element is het creëren van ruimte voor democratische discussie in Brussel.

Kunst kan dienen als middel voor **community building in tijden van toenemende polarisatie**. Dit kan onder meer door het aanpakken van dekolonisatie binnen organisaties, het creëren van niet alleen safe maar ook brave spaces, het bevorderen van inclusiviteit via een zo divers mogelijke programmatie en het faciliteren van open dialoog in Brussel.

Diversiteit heeft te maken met **toegankelijkheid**, zowel wat betreft fysieke ruimte, inhoud als onthaal. Om deze uitdagingen aan te pakken, worden voorstellen gedaan zoals het ontwikkelen van een uitgebreide visie op toegankelijkheidsstools, het verkrijgen van extra middelen, het inschakelen van bemiddelingsorganisaties om verschillende profielen te bereiken, het reserveren van programmaperiodes voor diverse culturen, en het hanteren van open budgetten.

Specifiek rond de **toegankelijkheid van de programmatie** wordt voorgesteld om meer aandacht te besteden aan de **communicatie naar en met het publiek**: het gebruik van trigger warnings voor expliciete inhoud, het overwegen van de aanwezigheid van een psycholoog na voorstellingen of tentoonstellingen, en het inzetten van cultuurbemiddelaars op scholen. Er is meer financiële steun nodig voor publiekswerking en alternatieve prijspolitieken. Ook de noodzaak aan meer gedeelde informatie en personeel wordt vermeld.

In het huidige tijdperk is het creëren van ruimte voor diversiteit binnen culturele programmering niet los te koppelen van het **in vraag stellen van machtsconcentratie** bij programmatoren. De besluitvorming kan gedemocratiseerd worden door open oproepen voor artistieke voorstellen te lanceren en actief in te zetten op co-programmering: het betrekken van diverse groepen, bijvoorbeeld door samenwerking met collectieven en nieuwe kunstenaars. De huidige urgentie is het tonen van kwetsbaarheid, het laten horen van stemmen die nu niet gehoord worden.

Het gebrek aan culturele diversiteit situeert zich in teams, in programmatie en bij het publiek. Dit vraagt om specifieke **ondersteunende maatregelen**, zoals vormingen en charters. Mogelijke oplossingen zijn ook het actief betrekken van jongeren en het opzetten van lokale projecten.

In de gesprekken rond participatie kwamen **jongeren** vaak ter sprake. Goede manieren om kansen te scheppen voor jongeren zijn het inzetten op samenwerken en co-creatie, rond concrete projecten die lokaal verankerd zijn. Succesfactoren omvatten het definiëren van duidelijke doelstellingen en rollen, en het voorzien van degelijke vormingen en evaluatiecriteria.

De **openbare ruimte** kan zo ingericht worden dat ze zelfexpressie via street art en beeldende kunst door jongeren aanmoedigt. In elke gemeente zijn ontmoetingsplaatsen door en voor jongeren nodig, waarin hun behoeften erkend worden.

Tot slot klonk een vraag naar **solidariteit** tussen de Brusselse culturele sector en Palestina, met Apartheid Free Zones als concreet voorstel.

Duurzaamheid

Is een **regelgevend kader rond duurzaamheid** wenselijk? Tegenargumenten zijn vooral gericht op de administratieve lasten, terwijl voorstanders benadrukken dat het de aandacht voor duurzaamheid kan versterken. Er wordt voorgesteld een participatief traject op te zetten om een haalbaar kader te ontwikkelen dat past bij de sector, met focus op zowel infrastructurele als sociale duurzame praktijken.

Omwille van duurzaamheid wil de sector ook meer samenwerken. De sector lijdt aan een tekort aan **opslagruimte** voor materiaal en decors. Collectief beheer biedt een oplossing. Een concreet voorstel is een **centrale reserve** voor herbruikbare materialen voor artistieke creaties.

Infrastructuur

Er is een groot **tekort aan werkruimte voor kunstenaars** in Brussel: permanente ateliers voor beeldende kunstenaars, en tijdelijke repetitiezalen voor podiumkunstenaars. Er bestaan een aantal wanpraktijken en goede initiatieven, maar niet voldoende. Biedt een belastingvoordeel voor culturele verhuur een oplossing? Ook culturele instellingen en kunstscholen kunnen een rol opnemen.

Werken in de kunsten

Er bestaat nog veel onduidelijkheid over wat een **eerlijke vergoeding voor cultuurwerkers** is, in overeenstemming met de prestaties en de wetgeving. Er is onderzoek nodig naar de huidige manieren van verlonen in de sector, evenals ondersteuning bij collectieve arbeidsovereenkomsten. Een gezonde artistieke en culturele sector heeft er baat bij de rechten van zijn werknemers te respecteren.

Het is belangrijk dat **kunstenaars voor alle aspecten van hun werk verloond worden**. Het verschil tussen de barema's tussen Franstalige en Nederlandstalige kunstenaars is absurd in Brussel. Mogelijke oplossingen zijn een verhoging van de subsidies voor kunstenaars, het bundelen van krachten in de sector zelf, het opstellen van brede charters en het oprichten van een Fonds voor Artistiek onderzoek en van een Brussels cultureel agentschap. De nadruk ligt op het creëren van een inclusief en rechtvaardig systeem voor kunstenaars, ongeacht hun individuele situatie.

Startende kunstenaars ondervinden veel moeilijkheden bij het matchen van hun opleiding en achtergrond met het artistieke beroep. Ook de opdeling tussen professionele en amateurkunstenaars houdt weinig rekening met het veelal eclectische parcours. Er is gebrek aan informatie en begeleiding. Als oplossing wordt voorgesteld om een praktisch gericht **sociaal bureau voor kunstenaars** op te richten, vergelijkbaar met cultuurloket maar meer gericht op praktische ondersteuning.

Om tegemoet te komen aan de noden van preciaire cultuurwerkers zou een **fysieke en virtuele hub** gecreëerd kunnen worden die diverse sociale diensten combineert met voedseldistributie en geestelijke gezondheidszorg. Er moet nagedacht worden over sociale actie die de hele culturele sector ten goede komt en niet slechts één specifieke discipline.

Ook de **visaproblematiek voor buitenlandse kunstenaars** komt aan bod. Voor een internationale stad zoals Brussel is het wettelijk kader niet aangepast. Er bestaat versnippering in ervaring en kennis. Voorstellen omvatten het verhogen van de druk vanuit de sector op politiek niveau, het pleiten voor een culturele uitzondering in de wetgeving en het vereenvoudigen van de economische criteria. Internationale artistieke uitwisselingen zijn immers erg belangrijk.

Beleid

In Brussel zijn de **spanningen tussen het institutionele systeem en de realiteit in het veld** erg voelbaar: de verdeeldheid tussen gemeenschappen, het gebrek aan transparantie en de ongelijke financiering op verschillende politieke niveaus. Als oplossingen worden voorgesteld: het organiseren van een Staten Generaal rond Cultuur voor overleg tussen alle belanghebbenden en een herziening van de institutionele organisatie (zoals de rol van COCOM, BHG).

Om tot een coherenter beleid te komen zou ook een "**Brusselse Cultuurmeester**" aangesteld kunnen worden: een individu of klein collectief. De Cultuurmeester zou de culturele identiteit van Brussel belichamen en fungeren als ambassadeur en facilitator tussen de culturele sector, politieke instanties en het publiek. Die zou worden gekozen en deels gefinancierd door de sector.

Er wordt ook gepleit voor **administratieve vereenvoudiging en transparantie** inzake subsidies. Er zijn verschillen aan de Vlaamse en Franstalige kant qua administratieve procedures. Voor veel subsidielijnen zijn de criteria, deadlines en toewijzingen niet transparant. Als oplossingen worden voorgesteld: het creëren van één **informatieplatform voor subsidies** met adviseurs, het verduidelijken van criteria en termijnen door subsidiërende overheden, en meer uitwisseling tussen bestuursniveaus om te denken vanuit de behoeften van gebruikers.

Het zou goed zijn de relatie tussen de overheden en initiatiefnemers van culturele projecten te veranderen. Naast informatie over subsidies zou een **eengemaakt meertalig loket** ook ondersteuning en advies op maat kunnen bieden aan cultuurwerkers. Beleidsmatig wordt aangedrongen op een betere communicatie, vereenvoudiging en bundeling van dienstverlening, terwijl op het veld communicatie, bemiddeling en educatie centraal staan. Tenslotte moeten de federaties beter ondersteund worden.

Varia

Gaming is immens populair maar wordt niet als een culturele discipline erkend. Het krijgt geen subsidies vanuit cultuur en komt weinig aan bod in de programmering. Voorstellen omvatten de oprichting van een Huis voor Gaming, het organiseren van culturele evenementen, het betrekken van bibliotheken rond videogames en bijscholing van culturele operatoren.

Een gesprek richtte zich op het gebrek aan kennis over **cognitieve neurowetenschappen** bij programmatores en culturele beleidsmakers. Er bestaat te weinig aandacht voor de relatie tussen ons brein, onze omgeving en onze perceptie. Het voorstel is om programmatores, docenten en politici bewuster te maken van neurowetenschappen en menswetenschappen, omdat ze antwoord bieden op hedendaagse uitdagingen. Voor financiering wordt er naar Europese en universitaire onderzoeksfonds gekeken.

VOLLEDIGE VERSLAGEN PER THEMA

1. DIVERSITEIT EN INCLUSIE

1.01 De uitdagingen van het erkennen van culturele diversiteit

Met: **Jose-Luis Villalobos** (Stad Brussel) & **Grégory Meuter** (Lezarts Urbains)

- De discussie is gebaseerd op het werk van J-L Genard over de spanningen tussen culturele democratie en de democratisering van cultuur.
- De moeilijkheid om diversiteit te erkennen binnen deze spanning
- Verschillende vormen van artistieke hybridisering die leiden tot een overvloed aan steunaanvragen van bepaalde overheidsdiensten → dit houdt een gebrek aan steun en legitimiteit voor kunstenaars in stand in de ogen van culturele actoren.
- Diversiteit heeft het moeilijk om toegang te krijgen tot gevestigde/ geïnstitutionaliseerde plekken → creëert concurrentie tussen kunstenaars voor optredens → brengt marktdynamiek en statistische rentabiliteit met zich mee → maakt diversiteit onzichtbaarder
- Versterking van het stigma "opkomend", ondanks de behoefte van kunstenaars aan onderscheid en innovatie (toch wordt diversiteit verwaarloosd in vergelijking met kunstenaars met grote communities)
- Deze niet allesomvattende processen worden verergerd door taalkundige spanningen in BXL (met name op het gebied van steun voor soorten projecten)
- De stad BXL volgt dit fenomeen op de voet en probeert culturele diversiteit te ondersteunen (zie Cel Cultuur).

Wat we graag zouden zien...

Meer middelen om mogelijkheden te ontwikkelen voor culturele actoren om artistieke en culturele diversiteit te bevorderen.

1.02 Culturele rechten, hoe en waarom?

Met: **Thibault Galland** (Culture & Démocratie), **Ilke Froyen** (Passa Porta) & **Karliën Vanhoonacker** (Pianofabriek – KWP)

- Wettelijk verankerd in de BE grondwet! Een universele verklaring van de rechten van de mensen + Verklaring van Freiburg (Déclaration de Fribourg, 2007).
- Belang van toegankelijkheid!
  - voor het publiek
  - voor de makers en de kunstenaars
- Belang om verwezenlijkingen te behouden (vb toename extreemrechts)
- Belang om participatie te vergroten: volstaan de huidige subsidiestructuren? Durven we dit verder door te denken (met / vanuit de overheden, administraties, openbare ruimten, enz.)

Wat we graag zouden zien...

"Participatie aanmoedigen, en tot hoever?"

- *Kunstzinnige en culturele ontwikkeling van bewoners beschermen en mogelijk maken: een kwestie van autonomie/zelfbeschikking*
- *De omstandigheden creëren voor een democratische openbare ruimte voor discussie: een essentiële uitdaging*

1.03 Hoe kunnen we kunst inzetten om aan community building te doen in deze polariserende tijden?

Met: **Sirine Jendoubi** (GC De Markten), **Eva Wilsens** (GC De Markten), **Katleen Van Langendonck** (Europalia), **Maryline Le Corre** (Culture & démocratie), **Eric Franssen** (Le Palace), **Yvain Juillard** (Les faiseurs de réalités), **Kristof Van Hoorde** (a.pass & BDS), **Valérie Wolters** (Zinnema) & **Sandra Sara Raes Oklobdzija** (Robin)

Vraagstelling

- Hoe trek je dekolonisatie doorheen je organisatie?
- Verschil tussen Safe Space & Brave Space
- Per community dingen organiseren zorgt voor safe spaces maar staat haaks op de wil om ontmoeting en mix te stimuleren
- Omdat we bang zijn voor conflict belanden we in een gepolariseerde sector en in naam van intolerantie belanden we in onnodige censorship.

Mogelijke oplossingen

- Twee events voor verschillende publieken op één dag organiseren
- Charter rond inclusiviteitswaarden voor de hele sector
- Ombudspersoon om klachten te verzamelen

Wat we graag zouden zien...

- *Momenten voor kennisdeling tussen instituten*
- *Ruimtes voor discussie*

1.04 Toegankelijkheid van cultuur

Met: **Donatella Portoghese** (*Constant*), **Phyllis Dierick** (*Nadine*), **Eglantine Bustarret** (*La Concertation*), **Agnès Quackels** (*Kaaitheater*) & **Snow de Lantsheere** (*Brussels Academy*)

Bevindingen

- De noodzaak om de diversiteit van Brussel zichtbaarder te maken door een betere toegankelijkheid (voor kunstenaars/publiek)
- Verantwoordelijkheid van culturele plekken om hun programmering toegankelijk te maken (anticiperen op de vraag van het publiek) → deze praktijk systematiseren
- Onderscheid toegankelijkheid → fysieke aspecten / inhoud / onthaal...
- Moeilijkheid voor sommige kunstenaars om toegang te krijgen / zichtbaarheid te vinden in de programmering van culturele instellingen

Voorstellen

- Noodzaak om een uitgebreide visie op toegankelijkheidstools te ontwikkelen
- Vraag naar bijkomende middelen...
- Doe een beroep op bemiddelingsorganisaties die je in contact kunnen brengen met verschillende profielen
- Perodes in de programmering (werkschema) reserveren voor andere culturen
- Open budgetten

1.05 Fysieke en economische toegankelijkheid van culturele plekken

Met: **Thierry Braconnier** (Arts & Publics), **Nora Mahammed** (Het Theaterfestival), **Daphne Defosse** (ISELP) & **Jose Villalobos** (Dienst cultuur van de Stad Brussel)

Bevindingen

- Toegankelijkheidsproblemen voor mensen met een handicap
- Ongeschikte locaties (oud, beschermde gebouwen, enz.)
- Bewegwijzering, pictogrammen niet altijd aanwezig of juist...
- Economische of psychologische barrière?
- De kwestie van gratis toegang: persoonlijk engagement van het publiek?

Voorstellen

- De communicatie naar het publiek en tussen de plekken aanpassen
- Gebruik "trigger warnings" voor expliciete beelden (voorstellingen, tentoonstellingen, enz.) of potentieel schokkende situaties.
- Overweeg de aanwezigheid van een psycholoog na een voorstelling/tentoonstelling
- Scholen: cultuurbemiddelaars op scholen inzetten (PECA, enz.) en culturele bezoeken opvolgen.
- Zorg voor financiering voor culturele bemiddeling
- Alternatieven voor gratis toegang: gratis deelname, speciale prijzen, art. 27, voorwaardelijke toegang, enz.

Wat we graag zouden zien...

Meer informatie delen, met het publiek en tussen plekken, meer financiële middelen en personeel: menselijke aanwezigheid is belangrijk en vereist tijd en personeel.

1.06 Hoe programmeer je in het huidige tijdperk? Wat zijn de uitdagingen?

Bevindingen

- Is het in een tijdperk van democratisering nog verdedigbaar dat een programmeur bepaalt wat er getoond wordt? En zo niet, wat is het alternatief?
- De curator of programmator is verbonden aan een ruimte en middelen. Hoe kunnen we die middelen toegankelijk maken voor een breder publiek / kunstenaars ?
- Er zijn twee aspecten: het ontvangen van voorstellen (het verbreden van de opties en ideeën) en aan de andere kant de vraag wie er uiteindelijk beslist (bij een open call is er wellicht nog steeds één persoon die beslist).
- Eén persoon die beslist, heeft veel macht. Als er een probleem is met deze persoon of met de visie, kan de instelling ten onder gaan.
- Als je werkt met voorstellen van buitenaf en verschillende collectieven, hoe zorg je dan voor duurzaamheid en samenwerking tussen deze verschillende actoren - collectieven?
- Als je met vrijwilligers werkt, kan het zijn dat je betaald werk (programming) omzet in onbetaald werk. Dit moet een zeer bewuste beslissing zijn.
- Een curator of een programmteam maakt keuzes op basis van de artistieke identiteit van het huis, maar de story telling van verschillende huizen lijken steeds meer op elkaar. Wat is in deze context de rol van een artistiek team?
- Misschien omdat culturele huizen vandaag de dag minder zelf voorstellen maar samenwerken met de diversiteit in de samenleving. Het is meer een reactie op de behoeften in de samenleving → het kan ook zijn dat het publiek meer van het ene cultuurhuis naar het andere gaat en minder gehecht is aan één cultuurhuis.
- Het wordt misschien moeilijker voor huizen om hun eigen verhaal voor subsidies te vertellen en zich hiermee te onderscheiden. -> de vraag is misschien op welke maatschappelijke urgenties we willen inspelen?
- Het is een kwestie van macht in de artistieke scène. Moeten we dit model van één artistiek team dat de macht heeft over een artistieke scène in stand houden?
- Te weinig cultuurhuizen in Brussel bieden ruimte aan nieuwe kunstenaars om hun kunst te tonen.
- Hoe kan je in grote culturele instellingen ruimte maken voor kwetsbaarheid (nieuwe kunstenaars)?

Voorstellen

- Open oproepen voor artistieke voorstellen
- Creëer door middel van open oproepen een pool van mensen die beslissen over de programming.
- Denk aan wat er gebeurde tijdens covid toen er geen curatoren of programmeurs waren. Wat gebeurde er toen?
- Cinema Nova heeft een heel andere programming dan andere bioscopen in Brussel. Anders werken is een duidelijke keuze: d.w.z. coprogramming - iedereen kan deel uitmaken van de bioscoop en de het programmteam.
- De Markten: U vraagt wij draaien - Mensen kunnen suggesties doen en er is een klein budget om de suggesties te programmeren. Geen echte artistieke criteria, maar andere criteria zoals wonen in Brussel, kans op nieuw publiek.
- Anti-festival
- Voorbeeld in Frankrijk waar de programming wordt gedaan door een team van kunstenaars in residentie. Gecombineerd met een open podium. Dit zorgt voor veel nieuwe artiesten.
- Het ter beschikking stellen van een ruimte en middelen aan collectieven en hen de macht / ruimte geven om te programmeren - vb. festival sekswerkers - vond plaats in Beursschouwburg, maar zonder enige betrokkenheid van het artistieke team.
- Voorbeeld van Recyclart dat ideeën ontvangt van collectieven in de stad. De artistieke coördinator beslist nog steeds, maar werkt nauw samen met een collectief.

Wat we graag zouden zien...

- *Kwetsbaarheid tonen*
- *Nieuwe stemmen*
- *Ongehoorde stemmen laten horen.*

1.07 Daadwerkelijk rekening houden met de culturele diversiteit van Brussel

Met: **Frédéric Fournes** (Brass), **Fabien Résimont** (Maison de la création – Bruxelles Nord), **Chloé Housseau** (ILES asbl), **Eve Deroover** (HCSS Molenbeek), **Martin Smets** (CC Bruegel), **Florent Le Duc** (Francofaune), **Bouchra Hbali** (Zoart), **Maryline Le Corre** (Culture & Démocratie), **Eglantine Bustarret** (La Concertation), **Veerle Kerckhoven** (BRONKS) & **Clara Belloc** (Jeunesses musicales)

Bevindingen

- Diversiteit van professionals (afwezig). We zouden verwachten dat de sector een voortrekkersrol speelt, maar dat is verre van het geval.
  - Welk soort opleiding/vorming? Toegankelijkheid voor culturele beroepen?
- Diversiteit wordt gepromoot in de communicatie van het Brussels Gewest (Brussels Babel), maar niet concreet aangemoedigd.
  - Hoe kunnen we artiesten met diverse achtergronden ondersteunen/begeleiden?
- Zoeken naar diversiteit in het bereikte publiek.
  - Plaatsen blokkeren om diversiteit aan te moedigen.
  - Spanning/confrontatie aanvaarden.

Voorstellen

- Training voor professionals (met focus op directies) om te zorgen voor meer diversiteit in teams.
- Statuten en charters om diversiteit binnen organisaties te bevorderen.
- De jeugd benadrukken als bron van diversiteit.
- Leg de nadruk op projecten waarbij mensen betrokken zijn op de plek waar ze zijn (openbare ruimte).

1.08 Kansen creëren voor jongeren

Met: **Anja Van Roy** (Lasso), **Sandrine Demolin** (WHALLL), **Eglantine Bustarret** (La Concertation), **Catherine** en **Guy Danel** (Chamber Music For Europe), **Chloé Housseau** (ILES ASBL), **Loïck Somanza** (GC De Markten)

Noodzaak

- Meer zichtbaarheid voor jongeren creëren

Voorstellen

- Initiatieven samenbrengen
- Belang van lokaal kader of initiatieven: lokale verankering om het publiek en de organisaties die met jongeren werken te ontmoeten
- Werken aan concrete projecten
- Indicatoren/criteria opnemen die rekening houden met de drijfveren van de deelnemers
- Duidelijke ambities en rollen definiëren vóór de operationele fase
- Duidelijke doelstellingen definiëren voor jonge vrijwilligers en partners
- Modellen van samenwerking en co-creatie voor jongeren
- Zorg voor training of advies over productieondersteuning
- Denk na over evaluatiecriteria om succes of falen te definiëren

1.09 Expressie van jongeren in de openbare ruimte: beeldende kunst en street art

Met: **Thibault Galland** (Culture & Démocratie) & **Edith Grandjean** (CC Wolubilis)

Voorstellen

- Ontwerp stedelijke ruimten beter voor gebruik door jongeren
- Plaatsen behouden waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en waar ze zich kunnen uiten in de verschillende Brusselse gemeenten
- Jongeren betrekken bij het proces en de inrichting van deze ruimtes
- De overheid bewust maken van de behoefte van jongeren om de openbare ruimte te kunnen gebruiken voor activiteiten die meer lawaai maken

Wat we graag zouden zien...

- *Openbare ruimtes door en voor jongeren*
- *Rekening houden met hun behoeften en hen aanmoedigen om zich uit te drukken; betrokken worden*

1.10 Apartheidvrije sector

Met: **Sandra Sara Raes Oklobdzija** (Robin) & **Ann Overberg** (Kunstenpunt)

Een Apartheid Vrije Zone (AFZ) worden is een spannende uitdaging. Dit is een checklist die je kan helpen bij het identificeren van de mogelijkheden van jouw ruimte om een einde te maken aan enige vorm van medeplichtigheid en apartheidvrij te worden.

Kijk naar:

1. Het aanbod van producten en diensten die je verkoopt, koopt of gebruikt

Identificeer medeplichtige bedrijven en evalueer alternatieven; verbreek de banden en communiceer je beslissingen. Maak de productieketen transparant, traceer producten en gebruik bestaande goederen voor de campagne door logo's te bedekken met stickers.

2. De geldstromen

Controleer of je bank of verzekeringsmaatschappij de Israëlische apartheid steunt door de beschikbare lijsten te raadplegen of door het rechtstreeks te vragen. Zo ja, zoek dan uit of je kunt veranderen en hoe snel, en maak je beslissing openbaar.

3. De bestaande samenwerkingsverbanden

Israël gebruikt academische, culturele en sportieve partnerschappen om democratisch te lijken, ondanks de medeplichtigheid van deze instellingen aan apartheid. BDS-campagnes richten zich op institutionele medeplichtigheid, niet op individuen, en roepen op tot een boycot van degenen die de Palestijnse rechten niet steunen. Het publiekelijk beëindigen van dergelijke partnerschappen sluit aan bij wereldwijde inspanningen tegen racisme en onderdrukking.

4. Intersectionaliteit :

Een echte verbintenis om de Israëlische apartheid te bestrijden is alleen mogelijk binnen het kader van respect voor mensenrechten voor iedereen.

Om deel uit te maken van het netwerk van AFZ's ontwikkeld door de BDS-beweging, moet je ervoor zorgen dat je de basisprincipes van antiracisme en antidiscriminatie niet schendt, zoals uiteengezet in de verklaring "Racisme en rassendiscriminatie zijn de antithese van vrijheid, rechtvaardigheid en gelijkheid".

Wat we graag zouden zien...

- *Solidariteit*
- *Steun voor Palestina uitspreken*
- *Een apartheidvrije sector worden*

2. DUURZAAMHEID

2.01 Is een regelgevend kader voor duurzaamheid wenselijk?

Met: **Katrien Reist** (RAB/BKO), **Pascale Salessse** (CENTRALE for contemporary art) & **Samuel Hus** (In Limbo)

Bevindingen

- Argumenten tegen: niet nog meer administratie! Er zijn al veel mensen mee bezig, is het echt nodig?
- Argumenten voor: het helpt om de aandacht voor duurzaamheid de nodige prioriteit te geven in onze werking
- De regelgeving is er eigenlijk al of komt eraan. Vb Label Ecodyn van Leefmilieu Brussel, dat eigenlijk niet bij ons past, maar mogelijk een voorwaarde voor subsidies wordt
- We moeten ervoor zorgen dat we deze regelgeving als sector zelf mee vormgeven. Opgelegde regels die niet passen bij onze dagelijkse werkelijkheid zouden een ramp zijn

Voorstellen

- We moeten zelf nadenken over een kader/charter, dat wel haalbaar is
- Wij stellen voor een participatief, sectorbreed traject op te starten à la "juist = juist" om zo'n kader uit te tekenen

Wat we graag zouden zien...

Een kader rond duurzame praktijk (zowel infrastructureel als sociaal) dat afgestemd is op onze werking - van zowel de grote als de kleine structuren.

2.02 Collectief beheer van afval, materialen en voorraden

Met: **Samuel Hus** (*In Limbo*), **Anastasja Otte** (*Isabella Soupart*), **Alice Ciresola** (*Globe Aroma*), **Nora Mohammed** (*Het TheaterFestival*) & **Rob Ritzen** (*Level 5*)

Bevindingen

- Gebrek aan opslagruimte
- Verlangen naar samenwerking: ecologische drijfveren en solidariteit
- Er bestaan enkele initiatieven: Tournevie / bib, In Limbo, Level 5, Récupérathèque, Souplothèque, Magazino, Gilbard, enz.
- Gebrek aan zichtbaarheid: informatie is niet gecentraliseerd

Voorstellen

- Meer opslagruimte voorzien in Brussel: voor kunstwerken / scenografie die intact moeten blijven voor de toekomst.
- Creëer een kunstreserve: voor materialen die gerecupereerd/gerecycleerd kunnen worden voor artistieke creaties of de inrichting van de lokalen.

3. INFRASTRUCTUUR

3.01 Ruimte voor artistieke productie

Met: **Jesse Van Winden** (*Jubilee*), **Rob Ritzen** (*Level Five*), **Edward McMillan** (*Bridge Theatre*), **Katleen Van Langendonck** (*Europalia*), **Michel Steyaert** (*CVB*), **Nastasja Otte** (*Isabella Soupart*)

Noden

- Beeldende kunst: nood aan ruimte op lange termijn (vaste ateliers). Nu bestaan er collectieven, commerciële bedrijven, en zelden of elders officiële organisaties voor werkruimte voor kunstenaars.
- Podiumkunsten: nood aan ruimte voor beperkte duur, repetitieperiodes, etc. via instellingen. Er is behoefte aan meer oplossingen op lange termijn (samenwerkingen / residenties).

Oplossingen die momenteel beschikbaar zijn

- Tijdelijk gebruik: precair (vaak met bedrijven die misbruik maken van: entrakt, pali pali, arty farty, creative district)
- NMBS / MIVB
- Community land trust: fairground
- Manchesterstraat (Gewest)

Te onderzoeken oplossingen

- Hoe zit het met de belasting op leegstand?
- Hoe zit het met een belastingvoordeel voor verhuur aan culturele organisaties (niet alleen vrijstelling van onroerende voorheffing, maar ook een belastingvoordeel)?
- Wat is de rol van culturele instellingen en kunstscholen?

4. WERKEN IN DE KUNSTEN

4.01 Hoe bepalen we een juiste, proportionele en gepaste vergoedingen voor cultuurwerkers?

Met: **Jérémy Lamblot** (Horizons d'arts) & **Frédéric Young** (SACD et SCAM)

Eerlijke verloning (prestaties) "passend en proportioneel" (rechten)

Met betrekking tot kunstwerkers (wita):

- Studies ontwikkelen en beschikbare en openbare gegevens aanvullen over verloningspraktijken en auteursrechten en aanverwante rechten, in het bijzonder met betrekking tot de bepalingen van het arbeidsrecht en het auteursrecht
- De positieve aspecten en voorwaarden van een eerlijke beloning (in de ruime zin van het woord) voor de gezondheid van de regio in kaart brengen.
- De onderhandelingen over en de correcte toepassing van de verschillende collectieve arbeidsovereenkomsten ondersteunen
- Ervoor zorgen dat de erkende en/of gesubsidieerde instellingen en bedrijven in de regio zich houden aan de charters en barema's voor eerlijke beloning.

Wat we graag zouden zien...

Kwalitatief hoogstaande artistieke en culturele ontwikkeling voor de verschillende doelgroepen in de regio en respect voor de werknemers.

4.02 Het statuut van freelance/onafhankelijke kunstenaars proberen veilig te stellen (in het bijzonder de toegang tot sociale bescherming)

Met: **Frédéric Young** (SACD et SCAM), **Katrien Reist** (RAB/BKO) & **Daphné Defosse** (ISELP)

Bevindingen

- Hoe kunnen artiesten betaald worden voor al het werk dat ze doen? Is het mogelijk om iedereen te betalen voor alle uren voorbereiding - repetities - optredens - vergaderingen met teams - optredens?
- De sectoren literatuur en beeldende kunst zijn in de steek gelaten aan de FR-kant.
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat Franstaligen en Nederlandstaligen die in Brussel werken niet verschillend betaald worden?
- Het iSELP heeft geprobeerd om een bezoldigingsrooster en een charter van goede praktijken te hanteren en heeft deelgenomen aan een pilootproject over een billijke bezoldiging voor beeldende kunstenaars in het FWB.
- In Vlaanderen werd "Juist is Juist" ontwikkeld: het bevat een ideale vergoedingsschaal voor alle disciplines.
- Of de kunstenaar nu student is, op het OCMW zit, werkzoekende is, financieel onafhankelijk is, etc. ? ⇒ Is solidariteit denkbaar op basis van individuele situaties? Om mensen verschillend te betalen naargelang hun middelen?
- De indruk is dat wanneer er schalen zijn, dit ook betekent "we betalen je voor minder dagen omdat elke dag tegen een bepaald tarief wordt betaald".

Voorstellen

- Aanpassen van kunstenaarssubsidies (bijv. literatuur) die sinds 2006 niet meer geïndexeerd zijn
- Bundel krachten (bijv. sector beeldende kunst)
- Maak charters die breed geïntegreerd kunnen worden: zowel in wetten/decreten/verordeningen als in collectieven. Cfr Juist is Juist. Dit charter kan ondertekend worden door verschillende politieke machten (RBC, maar ook taalgemeenschappen!)
- Creëer een platform voor het hosten van residenties (zoals "Arts en résidence", een Frans platform, waar je kunt zien wat anderen voorstellen, bijv. het betalen van een minimale residentiebeurs van het minimumloon, kinderopvangoplossingen voor kinderen van solo-artiest-ouders, enz.)
- Bepaalde activiteiten zouden onder collectieve overeenkomsten moeten vallen; het is niet mogelijk om mensen te blijven laten werken voor minder dan het gegarandeerde minimumloon.
- Oprichting van een fonds voor artistiek onderzoek (cfr wetenschappelijk onderzoek), waarbij de verschillende niveaus van de federatie betrokken worden. > Het FNRS voorziet al in artistieke beurzen.
- Uitbreiding / behoud, tijdens grote werken (bijv. metrostations) 1% gewijd aan cultuur.
- In termen van het aan elkaar rijgen van acties: het idee zou een soort opwaartse spiraal zijn 1° charter 2° conventies
- Wat de regionale beleidsverklaring betreft, zouden we graag het volgende zinnetje zien: Meer duurzame ontwikkeling, ten voordele van verschillende doelgroepen en eerlijker voor kunstenaars.
- Een Brussels cultureel agentschap oprichten? Zoals een Brussels SODEC: een instrument voor de culturele industrie.

4.03 Hoe opleiding en achtergrond van kunstenaars matchen met het artistieke beroep?

Met: **Grégory Meuter** (Lezarts Urbains), **Reinhilde Weyns** (EhB-RITCS) & **Phyllis Dierick** (nadine)

Vaststellingen

- De opdeling tussen professioneel en amateur houdt weinig rekening met het eclectisch parcours van veel kunstenaars
- Professionalisering, kunstenaarsstatuut, administratie die daarbij komt kijken is voor veel kunstenaars enorm complex
- Scholen bereiden studenten niet voor hoe ze zich kunnen navigeren richting een professionele praktijk.
- Projectsubsidies worden kleiner, de grote huizen worden steeds belangrijker
- Organisaties nemen minder risico in hun programmering, ten nadele van startende kunstenaars
- Veel concurrentie tussen kunstenaars

Wat we graag zouden zien...

Sociaal bureau voor kunstenaars, "boutique de gestion", een beetje zoals cultuurloket maar iets praktischer.

4.04 Steun en sociale actie voor culturele werkers

Met: **Thierry Braconnier** (*Arts et publics*), **Pauline Duclaud-Lacoste** (*Stad Brussel*) & **Daphné Defosse** (*ISELP*)

Voorstellen

- Het creëren van een fysieke en virtuele plek met meerdere sociale diensten, uitsluitend gericht op cultuurwerkers;
- Rollen :
  - voedseldistributie
  - geestelijke gezondheid
  - sociale bijstand
  - seksisme, seksueel geweld & geweld op het werk
- Een plek voor alle disciplines, ongeacht statuut, meertalig
- Een platform voor luisteren en uitwisselen
- Denken op lange termijn met een meerjarenplan
- Programma's en diensten toevoegen volgens de behoeften en de huidige omstandigheden

Wat we graag zouden zien...

Diepgaande reflectie over sociale actie die leidt tot concrete, pragmatische en globale actie. We moeten denken aan het algemeen belang van de hele sector en niet alleen aan één bepaalde discipline.

4.05 Visproblematiek voor kunstenaars in een internationale stad

Met: **Ilke Froyen** (*Passa Porta*), **Kristof Van Hoorde** (*a.pass*), **Ann Overbergh** (*Kunstenpunt*) & **Ellen Meiresonne** (*Atelier Graphoui*)

Bevindingen

- Het is heel moeilijk creërende individuele kunstenaars uit te nodigen
- Het wettelijk kader is niet aangepast aan de noden van de sector: het vakje artistieke residentie / creatie bestaat niet (onderwijs of toerisme wel), we moeten spelen met de 'gaatjes' in de wet, het voelt soms als een gunstregime
- Een problematiek die op het terrein leeft maar die moeilijk ligt bij de politiek
- Deze problematiek is in de zeer internationale context van Brussel nog meer voelbaar
- Er is grote versnippering qua ervaring, know how, kennis van legaal kader

Voorstellen

- Bundelen van alle versnipperde kennis en bestaande initiatieven
- De drukkingskracht van de sector verhogen
- Politieke bondgenoten vinden, ook op regionaal niveau, om druk te leggen op het federale niveau en aantonen dat er regionale verschillen zijn (internationale context)
- Het benadrukken van de nood aan een soort van exception culturelle, verankerd in de wetgeving, zoals dat geldt voor wetenschappers en studenten,
- Het belang van internationale uitwisseling op artistiek vlak argumenteren (inspirerend, kunstenaars als voorvechters van mensenrechten...)
- Een initiatief als Onthemove.org versterken en breder bekend maken
- Toelaten dat een vereniging als morele entiteit de tenlasteneming mag doen, en niet op persoonlijk/individueel vlak,
- De economische criteria duidelijk en realistisch maken

5. BESTUUR

5.01 Regionaliseren van financiering voor de culturele sector

Met: **Clara Belloc** (*Jeunesses Musicales*), **Donatella Portoghese** (*Constant*), **Pascale Salessse** (*CENTRALE for contemporary art*), **Ellen Meiresonne** (*Ateliers Graphouï*), **Jose Villalobos** (*Dienst Cultuur van de Stad Brussel*), **Veerle Kerckoven** (*BRONKS*), **Jérémy Lamblot** (*Horizon et Théâtre de la Vie*), **Edward McMillan** (*The Bridge Theatre*) & **Virginie Cordier** (*La Vénérie*)

Bevindingen

- Spanning tussen het institutionele systeem en de realiteit in het veld
- Verdeeldheid tussen gemeenschappen en kunstenaars
- Gebrek aan gemeenschappelijke politieke visie
- Gebrek aan transparantie
- Ongelijke financiering per politiek niveau
- Het Gewest heeft op cultureel vlak weinig macht over de gemeenten
- Tegenstrijdigheid in het discours: we zijn trots op de multiculturaliteit van Brussel, maar tegelijkertijd legt de manier waarop Brussel werkt ons hokjes op.

Voorstellen

- Staten-Generaal rond Cultuur: groot overleg tussen alle belanghebbenden om de problemen in kaart te brengen en oplossingen te zoeken
- Een andere institutionele organisatie overwegen (rol van COCOM, RBC)
- Idee om een Cultuurmeester (cfr Master Architect) voor het Gewest in te voeren

5.02 Cultuurmeester

Met: **Michel Steyaert** (CVB), **Jesse van Winden** (Jubilee), **Katrien Reist** (RAB/BKO), **Florent Le Duc** (FrancoFaune), **Martin Smets** (CC Bruegel), **Eve Deroover** (MCCS de Molenbeek), **Frédéric Fournes** (BRASS), **Guy de Bellefroid** (Stichting voor de Kunsten)

Bevindingen

BXL is een complexe stad met veel bestuurslagen, besluitvormingsorganen en culturele diversiteit, en is zeer actief in de kunst- en cultuursector

Voorstellen

- De figuur van een "Cultuurmeester" _ personage of klein collectief
- Een ambassadeur/diplomaat/facilitator voor de politieke wereld en het publiek (zoals de kunstenaar Heinrich Gartentor, de zelfverklaarde Zwitserse federale minister van Cultuur).
- Deze persoon zou de wereld van de cultuur in BXL belichamen/symboliseren.
- Rol: nadenken over de samenhang van de financiering van cultuur in BXL / diversiteit in instellingen helpen bevorderen (management en personeel) / innovatie en langetermijnbeleid aanmoedigen / een identiteit creëren, een eenheid in verscheidenheid / nadenken over een beleid voor de ontwikkeling van ruimtes voor artistieke productie, enz.
- De persoon zou gekozen en gedeeltelijk gefinancierd worden door de sector.
- In samenwerking met RAB/BKO, La Concertation, enz.

5.03 Vereenvoudiging van administratie en subsidies

Met: **Alice Ciresola** (Globe Aroma), **Sandra Sara Raes Oklobdzija** (Robin), **Guy de Bellefroid** (Stichting voor de Kunsten), **Loïck Somanza** (GC De Markten) & **Pauline Duclaud-Lacoste** (Ville de Bruxelles)

Bevindingen

- Hetzelfde tijdrovende werk voor een subsidieaanvraag met een klein of een groot budget
- Veel dingen die je moet weten om subsidies aan te vragen = zeer uitsluitingsgericht
- Vlaamse kant = zeer zakelijk, niet sociaal ingesteld
- Franstalige kant = zeer sociaal ingesteld en niet ondernemingsgericht
- De criteria zijn onduidelijk = soms helemaal niet uitgelegd
- De criteria zijn soms zeer exclusief = voor de Vlaamse overheid moet je 3 jaar beroepswerk bewijzen = onmogelijk voor veel mensen
- Geen transparantie in toewijzingsbudgetten
- De tijd die nodig is om een antwoord te krijgen op een aanvraag = onduidelijk
- Je vraagt een bedrag aan en krijgt maar de helft voor hetzelfde project = onmogelijk (sommige mensen krijgen weinig of niets betaald)
- Geen echte opleiding voor organisatoren van culturele projecten tijdens hun studie om te leren hoe ze subsidies moeten aanvragen

Voorstellen

- Creëer één platform:
  - breng alle subsidies samen
  - zoeken op trefwoorden of type project > lijst met mogelijke subsidies
  - menselijke adviseurs aan de telefoon om te helpen bij de analyse van je culturele project
  - gratis meertalige dienst
- De subsidiërende overheden verbinden zich ertoe om:
  - de criteria en termijnen te verduidelijken
  - aan te geven hoeveel ze geven aan wie, waarom en hoe

Wat we graag zouden zien...

Meer uitwisseling tussen bestuursniveaus. Denken vanuit de behoeften van de gebruikers.

5.04 Wat is de relatie tussen de autoriteiten (bevoegdheidsniveaus) en de initiatiefnemers van culturele projecten (individuen en rechtspersonen)?

Met: **Chloé Housseau** (ILES asbl), **Pauline Duclaud-Lacoste** (Stad Brussel + Feed de Culture), **Dieter Vanthournout** (KANAL – Centre Pompidou), **Laura Mélardy** (La Concertation), **Thibault Galland** (Culture & Démocratie), **Marilyne Le Corre** (Culture & Démocratie) & **Grégory Meuter** (Lezarts Urbains)

Bevindingen

- Een andere visie op cultuur voorstellen zonder de traditionele subsidiekanalen te gebruiken.
- Eisen van de culturele sector / kunstenaars

Voorstellen

- Hulp bij het invullen van subsidieaanvragen door externe structuren: begrip en ondersteuning voor iedereen
- Meertalige, multidisciplinaire ondersteuning
- Eengemaakt loket: informatie, middelen, financiering
- Adviserende externe structuur gemandateerd door de verschillende machtsniveaus over de onderwerpen die ons na aan het hart liggen (Bottom up)
- Platforms die alle oproepen tot het indienen van voorstellen samenbrengen.
- Makers weer centraal stellen
- Onderwijs: Het hoger onderwijscurriculum versterken / informeren over mogelijkheden / tools aanreiken

Wie en hoe?

- Beleid:
  - Communicatie / vereenvoudiging / bundeling / ten dienste staan van mensen (initiële bedoeling die moet blijven) en heroriënteren van de dienstverleningsopdracht
- Het veld:
  - Communicatie / Bemiddeling / Educatie: informeren
  - Organiseren en ondersteunen van federaties

6. BESTUUR

6.01 Een cultureel beleid voor videogames

Met: **Nicolas Bras** (Cinema Nova), **Edith Grandjean** (Centre Culturel Wolubilis) & **Ekin Bal** (Arts & Publics)

Bevindingen

- Hoewel ze erg populair zijn (vooral bij jongeren), worden videospellen niet beschouwd als een cultureel object zoals alle andere.
- Culturele instellingen vinden het moeilijk om videospellen in hun programmering op te nemen.
- Geen subsidies
- Geen ontmoetingsplaatsen

Voorstellen

- Oprichting van een Huis van de Videogamecultuur
- Het aantal culturele evenementen rond videogames verhogen (integratie in bestaande programmering).
- Culturele spelers bijscholen op het gebied van videogamecultuur. Hiervoor een operator aanwijzen
- Discussies en bijeenkomsten tussen operatoren en politici
- Bibliotheken betrekken bij bemiddeling in videogames

6.02 Hoe programmatoren en culturele beleidsmakers bewust maken van cognitieve neurowetenschappen om te antwoorden op uitdagingen van vandaag?

Met: **Yvain Juillard** (*Les faiseurs de réalités*), **Catherine en Guy Danel** (*Chamber Music for Europe*) & **Eric Joris** (*Crew*)

Bevindingen

- Conservatisme ten opzichte van de fenomenologie van perceptie / neurowetenschappen in onderwijs, productie en distributie.
- Onmogelijkheid om fundamentele vragen met betrekking tot onze menselijke natuur te stellen en dus om met nieuwe voorstellen te komen.
- Programmatoren en schoolbestuurders hebben weinig wetenschappelijke kennis.
- Er worden weinig of geen vragen gesteld over de verbanden tussen ons brein en onze omgeving en de manier waarop onze uniciteit ontstaat - bijvoorbeeld de manier waarop designtechnologie onze relatie met de wereld vormgeeft. De oorsprong van onze vooroordelen is tweeledig: ze zijn zowel verbonden met een context als met de manier waarop onze hersenen werken.
- Voorbeeld van avant-gardistische structuren: INSAS organiseerde een seminarie over neurowetenschappen, wat een echte eye-opener was voor studenten, iMal, bedrijven (*Les faiseurs de réalités*, *Crew*, enz.), enz.
- Moeilijkheden: onderzoek vereist aanzienlijke middelen en distributie is niet erg winstgevend. Voorbeeld: VR, theater en VR, enz.
- Toepassing: artistiek, wetenschappelijk onderzoek, zorg, nieuw/vernieuwd publiek, openheid voor reële problematieken

Voorstellen

- Programmatoren, docenten en politici meer bewust maken van cognitieve neurowetenschappen en menswetenschappen, zodat ze kunnen reageren op maatschappelijke vraagstukken met een voet in de echte wereld.
- Mogelijke financiering: Europees, universitair onderzoek

AANWEZIGHEIDSLIJST

Agnes Quackels	Kaaitheater	Karel Dombrecht	Caravan Production
Alessandro Rancam	Livepods	Karliën Vanhoonacker	Kunstenwerkplaats vzw
Alexandre Caputo	Théâtre Les Tanneurs	Katleen Van Langendonck	europalia
Alice Ciresola	Globe Aroma	Katrien Reist	RAB/BKO
Anah Merlet	collectiv-a	Kevin Trappeniers	Stray Light
Anaïs Lambert		Kristof Van Hoorde	a.pass
Anja Van Roy	Lasso	Leen De Spiegelaere	Zinneke
Ann Overbergh	Kunstenpunt	Lies Doms	De Munt
Arnaud de Schaetzen	RAB/BKO	Loïck Somanza	GC De Markten
Bouchra Hbali	ZOART	Marie-Caroline Lefin	La Monnaie
Brand Petry	Cinema Galeries	Martin Smets	CC Bruegel
Brecht Wille	BOZAR	Maryline Le Corre	Culture & Démocratie
Brigitte Neervoort	RAB/BKO	Meike de Roest	RAB/BKO
Catherine Danel	Chamber Music for Europe asbl	Mélanie Ceyskens	collectiv-a
Chloé Housseau	ILES asbl	Laura Mélardy	La Concertation
Clara Belloc	Jeunesses Musicales de Bruxelles	Melat Nigussie	Beursschouwburg
Daphné Defosse	ISELP	Michaël Goris	VGC - afdeling Kunsten
Dieter Vanthournout	KANAL-Centre Pompidou	Michel Steyaert	CVB
Donatella Portoghese	Constant, Vereniging voor Kunst en Media	Nastasja Otte	Cie Isabella Soupart
Edward McMillan	The Bridge Theatre	Nicolas Bras	Cinéma Nova
Eglantine Bustarret	La Concertation	Nora Mahammed	Het TheaterFestival
Ekin Bal	Arts & Publics	Pauline Duclaud-Lacoste	Ville de Bruxelles - service culture
Ellen Meiresonne	Atelier Graphoui	Phyllis Dierick	nadine vzw
Éric Franssen	Le Palace	Pierre-Laurent Boudet	Entropie Production
Eric Joris	CREW	Reinhilde Weyns	RITCS
Eva Wilsens	De Markten	Rob Ritzen	Level Five
Eve Deroover	MCCS de Molenbeek	Pascale Salesse	Centrale
Fabien Résimont	Maison de la création	Samuel Hus	In Limbo
Florent Le Duc	FrancoFaune / Maison poème	Sandra Sara Raes Oklobdzija	ROBIN
Frédéric Fournes	BRASS - Centre culturel de Forest	Sandrine Demolin	WHALLL
Frédéric Young	sacd et scam	Sirine Jendoubi	GC De Markten
Frederik Verrote	Kunstenfestivaldesarts	Snow de Lantsheere	Brussels Academy
Edith Grandjean	Centre culturel Wolubilis	Stéphanie Barboteau	BLOOM Project
Grégory Meuter	Lezarts Urbains	Sylvia Botella	Theatre National Wallonie Bruxelles
Guy de Bellefroid	Fondation pour les Arts	Thibault Galland	Culture & Démocratie
Guy Danel	Chamber Music for Europe asbl	Thierry Braconnier	Arts&Publics asbl
Hanne Flachet	collectiv-a	Tom Bonte	Ancienne Belgique
Ilke Froyen	Passa Porta	Tom Goris	MUS-E Belgium
Jacques Remacle	Arts&Publics	Valérie Wolters	Zinnema
Jean-Grégoire Muller	PointCulture	Veerle Kerckhoven	BRONKS
Jeanne Nguyen	collectiv-a	Kris Verdonck	A Two Dogs Company
Jérémy Lamblot	Horizons d'arts	Jose Villalobos	Ville de Bruxelles - service culture
Jesse van Winden	Jubilee & Brussels Artist-run Network	Virginie Cordier	La Vénérite
Joost Fonteyne	Festival van Vlaanderen Brussel	Wim Embrechts	ART2WORK
Julia Eckhardt	Q-o2 werkplaats	Yvain Juillard	Les faiseurs de réalités asbl